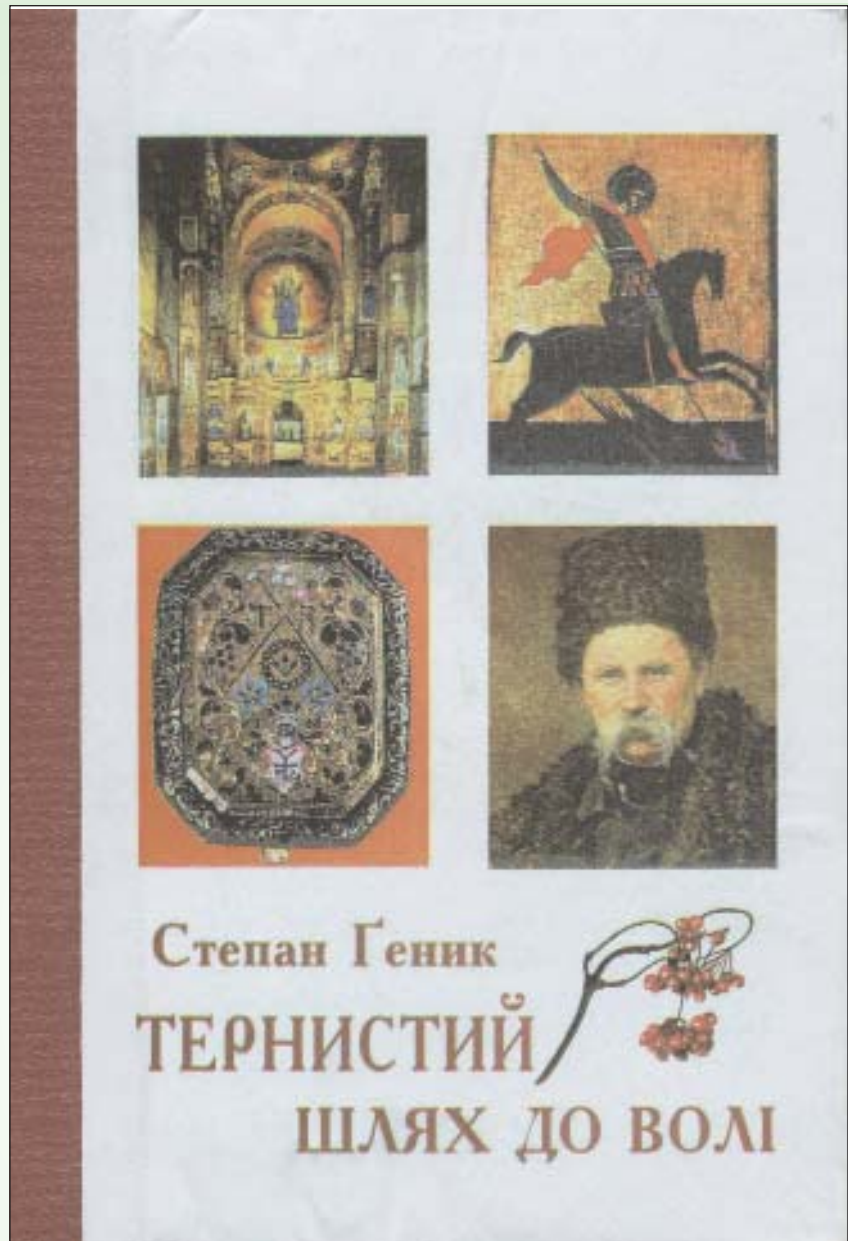

Степан Генік
доктор мед. наук,
професор
Івано-Франківської
медичної академії,
м. Івано-Франківськ

Мова була, є і буде історичною пам'яттю її (мови) народу. Ось що пише відомий науковець Степан Генік про мову в своїй книзі "Тернистий шлях до волі" (ВД "Вік", Коломия, 1996).

Деякі політики не раз твердили, а й досі твердять, що український народ добровільно зрікся рідної мови й не хоче сам нею розмовляти, ані дітей своїх вчити її. Тож подаємо в хронологічному порядку в часі до 1991 року, становлення незалежної держави — України, факти про те, як вели колонізатори різних мастей планомірну і цілеспрямовану політику трамбування нашої мови, культури, свідомості.

1720. Указ Петра I про заборону Києво-Печерській та Чернігівській друкарням друкувати книги українською мовою.

1763. Указ Катерини II про заборону викладання українською мовою в Києво-Могилянській академії.

1769. Указ московського Священного синоду про вилучення в населення українських букварів та українських текстів з церковних книг.

1784. Переведення викладання в Києво-Могилянській академії на російську мову.

1811. Закриття Києво-Могилянської академії.

1817. Польський сейм увів у всіх народних (українських) початкових і вищих школах Галичини викладання польською мовою.

1859. Міністерство віросповідань та наук Австро-Угорщини заборонило українську абетку в Східній Галичині та Буковині, замінивши її латинською.

1862. Закриття українських недільних шкіл, які організувала українська інтелігенція в Російській імперії, а також єдиного тоді українського журналу “Основа”.

1863. Таємний циркуляр міністра внутрішніх справ Російської імперії *П. Валуєва* про заборону друкування українською мовою книг, за винятком окремих художніх творів.

1864. Статут про початкову школу, за яким навчання повинно було вестися лише російською мовою.

1876. Цар *Олександр II* підписав у місті Емсі указ про заборону видання українських книжок

1881. Заборона викладати в народних школах та виголошувати церковні проповіді українською мовою.

1884. Закриття всіх українських театрів. Заборона українських театральних вистав у всіх губерніях на українських теренах.

1888. Указ *Олександра III* про заборону вживання української мови в офіційних установах і хрещення українськими іменами.

1892. Заборона перекладів українською мовою.

1895. Заборона українських книг для дітей, “хоча би по суті содеражання і представлялись благонамереними”.

1903. Указом Сенату Російської імперії українська мовна культура й освітня діяльність оголошені шкідливими, бо “можуть викликати наслідки, що загрожують спокоеві та безпеці імперії”.

1906. Закриття “Просвіти” в Одесі.

1907. Закриття “Просвіти” в Миколаєві.

1907. Початок мадяризації українських шкіл на Закарпатті на основі закону *М. Аппоні*, угорського міністра освіти.

1908. Указом визнано культурно-просвітницьку діяльність в Україні “вредной, могущей вызвать последствия, угрожающие спокойствию и безопасности в Российской империи”.

1910. Уряд *П. Столипіна* своїм циркуляром зарахував український народ до “чужородних” і заборонив усі українські організації. Столипін вважав, що історичним завданням російської державності є боротьба з українським рухом, який містить у собі ідею відрідження України.

1911. Закриття “Просвіти” у Чернігові.

1914. Закриття “Просвіти” в Катеринославі (тепер — Дніпропетровську).

1914. Указ російського царя *Миколи II* про заборону української преси.

1914. Заборона святкування на українських землях під Росією сторіччя від дня народження *Т. Шевченка*.

1914. Заборона в окупованій російською армією Галичині та Буковині друкувати книги і газети українською мовою, розгром товариства “Просвіта”, гоніння на українську церкву.

1916. Закриття “Просвіти” в Кам'янці-Подільському.

1922. Російсько-більшовицька влада ліквідувала “Просвіту” на Кубані, зеленому Клині (Далекий Схід) та інших українських поселеннях у Росії.

1924. Польська поліція закатувала українську патріотку, члена Української Військової Організації (УВО) *Ольгу Басараб*.

1924. Польський уряд прийняв закон, що забороняв

користуватися українською мовою в державних установах на колишніх українських теренах. Реформа міністра освіти Польщі *С. Грабовського*, яка започаткувала полонізацію українського шкільництва.

1929. Арешти видатних діячів української культури, науки та Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ) за їх належність до Спілки Визволення України (СВУ).

1932. Постанова ЦК ВКП(б) про ліквідацію літературних організацій, зокрема в УРСР.

1933. Самогубство письменника *М. Хвильового* та *М. Скрипника* на знак протесту проти антиукраїнської політики шовіністичної Москви.

1937. Ліквідація майже всього складу уряду УРСР та всього складу ЦК КП(б) УРСР. Самогубство голови уряду УРСР *П. Любченка*.

1938. Посилення процесу полонізації українців Галичини.

1939. Перепис населення СРСР, за яким на Кубані проживало лише 4% українців. За даними попереднього перепису (1926 р.) їх там було 61,5%.

1945. Засудження на засіданні політбюро ЦК ВКП(б) націоналістичного ухилу *О. Довженка* та заборона його кіносценарію “Україна в огні”.

1946. Ліквідація Української Греко-Католицької Церкви і підпорядкування її Російській Православній Церкві на Львівському Соборі.

1946. Постанова ЦК ВКП(б) “Про небезпеку українського націоналізму”.

1951. Газета “Правда” виступила з викриттям “націоналістичних ухилів” в українській літературі (критика вірша *В. Сосюри* “Любіть Україну”, лібрето опери “Богдан Хмельницький” та інших).

1958. Положення про вивчення української мови “за бажанням учнів та батьків”.

1970. Розпорядження міністерства освіти СРСР про захист дисертацій російською мовою.

1975. Поновлення цензурування “Кобзаря” *Тараса Шевченка*.

1978. Багаторічний політв'язень *Олекса Гірник* із Калуша Івано-Франківської області на знак протесту проти русифікаторської політики КПРС—КПУ спалився на Чернечій горі коло Канева.

1978. Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР “Про заходи щодо подальшого вдосконалення вивчення й викладення російської мови в союзних республіках”.

1979. Загадкове вбивство українського композитора *Володимира Івасюка* у Брюховецькому лісі біля Львова.

1983. Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР “Про додаткові заходи щодо поліпшення вивчення російської мови в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах союзних республік”, за якою вчителям російської мови підвищувалася зарплата на 15%.

1989. Постанова пленуму ЦК КПРС про єдину офіційну загальнодержавну російську мову в СРСР. Така ж “норма” була закладена у проект нової (“горбачовської”) Конституції СРСР.

1990. Верховна Рада СРСР прийняла “Закон про мови народів СРСР”, за яким російській мові надавався статус офіційної.